

'ETEN IN OORLOGSTIJD': NIEUWE EXPOSITIE IN VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

Wildplukken zoals in '40-'45

IN DE TWEEDE WERELDOORLOG KON JE NIET EVEN NAAR DE SUPERMARKT. Wat wel kon was koken met ingrediënten uit de natuur. Wildplukker Edwin Florès neemt ons in verband met een nieuwe expositie in het Verzetsmuseum mee op voedseljacht in het Vondelpark.

door Tisha Eetgerink

De meerkoet in de grote vijver van het Vondelpark heeft geluk. Net als de reiger die iets verderop een maaltje hoopt te vangen. Ze hoeven straks niet in de pan. Voor de maaltjessoep die kok Edwin Florès wil maken met ingrediënten uit het Amsterdamse stadspark zoals men die daar in de oorlog ook kon vinden, wordt nog even een stop gemaakt bij de supermarkt voor een potje kippenbouillon.

Daslook is een heerlijke smaakmaker. De plant is tegenwoordig beschermd dus de meeste van deze jongens gingen weer keurig de parkgrond in.

'Oorlogsoep' met brandnetel, aardpeer, grote kilt en fluweelpootjes. Brood en boter de luxe van nu.

Gratis, gezond en zonder E-nummers

Die bouillon is een beetje smokkelen maar een parkwachter of de dierenbescherming op je nek is ook niks. En gelukkig hoeven we anno 2016 in Nederland ook geen reigers, vinken of katten de nek om te draaien om te overleven. Schijnt trouwens naar haas te smaken. Kat is een van de sweetjes die vanaf morgen te vinden zijn bij de tentoonstelling *Eten in oorlogstijd* in het Verzetsmuseum in Amsterdam.

Het museum heeft vijf topkoks gevraagd iets speciaals te doen voor de tentoonstelling. Angélique Schmeickne, tv-chef van zender 24-kitchen, laat bijvoorbeeld

zien hoe je kookt met bloembollen zoals tijdens de hongervinter van '44/'45 en Julius Jaspers baseert een gerecht op de voedseldroppings van de geallieerden. Florès schartert, zoals hij voordat de expositie opent al exclusief aan De Telegraaf laat zien, zelf de 'oorlogskosten' bij elkaar. Wildplukken doet hij al jaren bij na dagelijks voor zichzelf.

We eten nog steeds dezelfde planten, paddenstoelen en noten als vroeger", vertelt hij terwijl we het park in lopen. "Eten vind je overal in de natuur, ook in het park of plantsoen om de hoek. Gratis, gezond, zonder E-nummers en hipsterpakking." Hij duikt de bosjes in op zoek naar een goede, grote stok. "Die hebben we nodig om aardperen

op te graven." Om de paar meter ziet Florès, moderne parkvezigheid als gebruikte condooms omzuiend, iets eetbaars. Vlierstruiken waar, afhankelijk van het jaargetijde groene, rode of zwarte bessen aan groeien. Zevenblad vol vitaminen en mineralen. Lindebomen waarvan de bloesem lekker is als thee. Brandnetels, die je effies overgiet met kokend water om de brandharen te vernietigen. Eikels, waarvan je meel kunt maken voor platte broden. Salomonzegel, een vaste plant met giftige bessen maar met prima eetbare wortels. Wetelijk beschermde daslook, vergelijkbaar met knoflook. Sleedoorn, sorbus, moerbe. "Dit is Sorbus, oftewel meelbes", zegt hij bij een flinke boom. "Daar had je in de oorlog meer van kunnen plukken dan nu. Die exotische haalsbandparkieten die je hier nu zo veel ziet, lusten er wel pap van."

Het kratje dat de kok bij zich draagt wordt voller en voller. "Het is niet moeilijk. Je moet gewoon oppletten en dat is iets wat de meeste mensen niet doen." Florès geeft cursussen hoe je een en ander herkent, wat je ermee moet en, niet onbelangrijk, wat je beter laat staan. "Er zal maar net een foute paddenstoel of de dodelijke besjes van de kardinaalsmuts plukken. "Er zijn in Nederland zeker 30 gevallen per jaar waar iemand zich zelf vergiftigt met een paddenstoel." Het fluweelpootje is daar niet één van. Een groepje gespot op een dode

Kok Edwin Florès met zijn jacht opgegraven aardperen, ware zetmeelbodemmetjes. Meer leren? cassaforrest.nl
FOTOS RONALD BAKKER

De buit na een klein rondje door het park. Met de klok mee vanaf linksboven: fluweelpootjes, meelbes, aardpeer, appel, eikels, hazelnoot, sleedoornbessen, fuchsia, rozenbottels, mispels.

boomtronk, maakt hem blij. Een puur geluksmomentje noemt hij het. "Kon meekoken en een paar beuren als garnering." Met de stok, handig hulpmiddel zo blijkt, graaft de wildplukgoeroe een grote kilt uit langs een van de fietsspaden. Net als de regering in de oorlog propageert hij zelfvoorzienendheid. Jagen en verzamelen met, hoezeer voor de meerkoet die ook wel waterkip wordt genoemd, de nadruk op het laatste. De kilt, een flinke plant, heeft niet alleen van

die bolletjes die irritant aan je kleren blijven plakken, maar ook een eetbare penwortel. Die gebruiken we hier nauwelijks, maar in Azië is het een populaire groente. "Boordevol zetmeel om onze soep mooi te binden, net als aardappel zou doen." Een passerende kleuter blijft met open mond staan en vraagt zijn moeder wat die meneer in de boesjes aan het doen is. Ogen lichten op bij het waarrichtige antwoord van Florès. "Ik ben aan het schatgraven."

THEATERTIP

Quirine Melssen met opera, comedy en rap in vileine performance in *Comey Café*.

DARIO FO, 1926 - 2016

Bobo's op de hak

Hij werd vooral bekend met zijn creatieve, eigenzinnige manier van kritiek leveren op de maatschappij. Speels, maar vlijmscherp. De Italiaanse toneelschrijver en acteur Dario Fo die in 1997 de Nobelprijs voor de Literatuur kreeg, is op 90-jarige leeftijd overleden.

Dario Fo's versie in Amsterdam van 'De barber van Sevilla' was een uitbundig feestje.

Volgens de Italiaanse krant *Corriere della Sera* had Fo de laatste maanden last van zijn longen en werd hij hier de afgelopen twaalf dagen voor behandeld in het ziekenhuis in Milaan.

Satire

Premier Renzi zegt dat Italië een van de grootste voorvechters van het theater, cultuur en het burgerleven is verloren met de dood van de schrijver.

"Zijn satire, onderzoek, decors en zijn veelzijdige artistieke activiteiten zijn het nalatenschap van een van de allergrootste Italianen."

De schrijver schreef veel van zijn werk samen met zijn vrouw Franca Rame. De Nobelprijs die hij in 1997 ontving, noemde hij 'onze Nobelprijs'.

Op het moment dat hij te horen kreeg dat hij de Nobelprijs zou krijgen, werd Fo in een auto geïnterviewd voor een televisieprogramma. Een be-

Censuur Italiaanse televisie

stuurder op de rijbaan naast hem hield een papier tegen het raam waarop stond 'Dario, je hebt de Nobel!' Zo zocht daarop de presentatrice op haar wang.

Fo baseerde zich in zijn werk op de Italiaanse commedia dell'arte, geïmproviseerde komedie waarin hoogwaardigheidsbekleders het moe-

ten ontgelden. In zijn werk stak hij onder andere de draak met pausen, politici en de mafia.

Hij werd ruim veertig keer aangeklaagd voor bedelging of smaad en werd meerdere malen op het tooneel opgepakt. Door zijn politieke activiteiten mocht hij de Verenigde Staten niet in en werd hij lange tijd geëncensureerd door Italiaanse televisieomroepen.

Dario Fo had hij De Nederlandse Opera veel succes met zijn regie van Rossini's *De barber van Sevilla*.

Esther Kleuver

'DE SPION', HET VERHAAL VAN MATA HARI ★★★★★

VROUW IN EEN VERKEERD TIJDPERK

WAT: roman
WIE: Paulo Coelho

Morgen (15 oktober) is het precies honderd jaar geleden dat Mata Hari wegens hoogverraad door de Fransen werd gefusilleerd. De vrouw die in 1876 in Leeuwarden als Margareta Zelle werd geboren, heeft velen gefascineerd: ze was exotische danseres in Parijs, minnares van invloedrijke mannen, onconventioneel en eigenzinnig. Braziliëans bestellerschrijver Paulo Coelho herschep in *De spion* haar intrigerende levensverhaal. Hij baseerde zich op historische bronnen en brieven.

"Ik ben een vrouw geboren in het verkeerde tijdperk", schrijft Mata Hari in Parijs aan haar dochter die ze te noodgevingen aan het begin van de twintigste eeuw in Nederland moest achterlaten. Gescheiden van haar alcoholistische en

overspelige echtgenoot Rudolf MacLeod, officier in het leger, met wie ze ooit op Java woonde, moest ze zelf haar kost verdienen. Alimentatie betaalde de ex niet, haar kind werd bij familie ondergebracht.

In Frankrijk beproeft ze haar geluk als 'klassiek danseres van oosterse muziek', een fraaie benaming voor een optreden dat in essentie een strip-tease was. Niet alleen op de scène sloegen haar verleidingskunsten aan, ook in bed wist ze mannen moeiteloos te bekoren.

De naam Mata Hari siert spiegelde de theaterafiches in de wereldstad. Ze ontmoet Freud, schilders Pablo Picasso (een lelijke vent met openge-

sperde ogen) en Amadeo Modigliani ("nobil en elegant"). Puccini en baron de Rothschild bezoeken haar show, minnaars financieren villa's en dure garderobes. Mata Hari is 'hot'.

Het is in die roes dat ze zich onschendbaar waant. Uiteindelijk leidt haar naïef handelen in de Eerste Wereldoorlog tot een veroordeling voor hoogverraad.

In vogelvlucht laat Paulo Coelho Margareta Zelles leven zien, waarbij hij zich concentreert op de elementen die haar mogelijk vormden: een verkracht door een schooldirecte tot ze zestien was, de dood van haar zoon op Java, een ongelukkig huwelijk, haar successen in Parijs. Door te begin-

nen met haar detentie in de laatste dagen voor haar dood, krijgt het voorafgaande een diepere betekenis.

Voor Coelho, definitief doorgebroken in 1988 met *De alchemist* met inmiddels 32 miljoen verkochte exemplaren, is zelfverwonderlijk de thematiek. Net als zijn andere personages laat de auteur Zelle (Mata Hari) op reis gaan naar het 'licht'.

De spion ademt Coelho's spirituele visies over vrijheid, liefde en bestaan. Onelers als "strijden hoort bij het leven", "de ware kunstenaar gaat over eigen grenzen heen" duiken op. Ze passen naadloos in een visie die Zelles leven postuum een gouden randje geeft.

Wat Mayke Nas vooraltreerde en onafhankelijk werd in een wereld geregeerd door mannen wordt honderd jaar na dato door Coelho terug op een voetstuk gezet.

Lies Schut

Nieuwe muziek-ambassadeur

Mayke Nas is gisteren benoemd tot de nieuwe Componist des Vaderlands.

Mayke Nas wordt Componist des Vaderlands.

Een onafhankelijke jury, onder leiding van oud-politica Winnie Sorgdrager, koos unaniem vanwege onder meer haar visie op het vak, humor en concrete ideeën. Mayke neemt het stokje over van Willem Jeths.

Met de uitverkiezing is Mayke Nas twee jaar lang ambassadeur van de Nederlandse klassieke muziek van nu. "Er zijn in ons land de afgelopen twintig jaar zulke prachtige werken geschreven. Die ga ik in de schijnwerpers zetten." Ook zal ze van zich laten horen met werken die aansluiten bij actualiteiten.

Wat Mayke Nas vooraltreerde en onafhankelijk werd in een wereld geregeerd door mannen wordt honderd jaar na dato door Coelho terug op een voetstuk gezet.

noten, instrumenten, publiek en akoestiek. Ik kan wel opringen als ik hoor hoe een componist weer nieuwe geluiden in nieuwe vormen heeft weten te gieten. Elk stuk dat ik schrijf ga ik aan als een nieuw avontuur en zo benader ik ook mijn invulling van Componist des Vaderlands."

Nas won eerder de Kees van Baarenprijs en de Mathijs Vermeulen Aanmoedigingsprijs.

De Telegraaf

de krant op papier en digitaal

nu voor maar € 2,- per weekend

Ja, ik neem een weekend preafbonnement op vrijdag en zaterdag van 10 weken en betaal maar € 20,-.

Naam: M V

Straat:

Postcode: Plaats:

E-mail:

Telefoon:

Geboortedatum:

Ingangsdatum: zo spoedig mogelijk per (val datum)

Ik machtig De Telegraaf om eenmalig € 20,- af te schrijven. T001-34837

Mijn IBAN rekeningnr. is:

Handtekening:

Op naar www.telegraaf.nl/weekendactie. Dit abonnement stopt automatisch na 10 weken.

Aanbieding alleen geldig in Nederland. Persoonsgegevens worden verwerkt conform de TMG Privacyverklaring [zie www.tmg.nl/privacy](http://www.tmg.nl/privacy). Door onderlevering van deze bon past u akkoord met onze algemene voorwaarden, [zie www.tmg.nl/abonnementvoorwaarden](http://www.tmg.nl/abonnementvoorwaarden). Max. 2 preafbonnementen per huishouden per jaar.